

Tisková zpráva

Česká veřejnost o lokálních potravinách – Potraviny 2020

- ⊙ O téma lokálních potravin se v ČR zajímají tři desetiny (30 %) veřejnosti, naopak výrazná většina (69 %) se spíše či vůbec nezajímá.
- ⊙ Nejdůležitějším kritériem, které by podle české veřejnosti, mělo splňovat označení lokální potravina, je informace o místě, kde byla vyprodukována (20 %) a následně že by se mělo jednat o kvalitní potravinu (16 %).
- ⊙ Více než dvě pětiny (41 %) dotázaných uvedly, že alespoň občas lokální potraviny nakupují, z toho 1 % vždy, 12 % často a 28 % občas.
- ⊙ Při volbě mezi lokálními potravinami a biopotravinami více než dvě pětiny (42 %) lidí upřednostní lokální potraviny a pouze dvacitina (5 %) biopotraviny. Další necelá třetina (31 %) respondentů uvádí, že záměrně nevyhledává ani jedno a zhruba pětině (19 %) naopak záleží na obou těchto charakteristikách.
- ⊙ Lidé nakupují lokální potraviny nejčastěji ve specializovaných prodejnách (např. pekárna, řeznictví) nebo v menších obchodech.
- ⊙ Mezi nejčastěji nakupované potraviny lokálního původu patří ovoce a zelenina, vejce a maso.
- ⊙ Více než tři pětiny (62 %) dotázaných by daly přednost lokální potravíně, i kdyby byla dražší.
- ⊙ Měsíční útrata domácností za lokální potraviny se nejčastěji pohybuje do jednoho tisíce korun.
- ⊙ Většina (61 %) české veřejnosti se domnívá, že v okolí jejich bydliště je nedostatek místních výrobců/zemědělců.
- ⊙ Ze sortimentu lokálních potravin lidem nejvíce chybí ovoce a zelenina (25 %), dále maso, ryby, uzeniny (17 %) a mléko a mléčné výrobky (15 %).
- ⊙ Podle absolutní většiny (91 %) dotázaných by se produkce lokálních potravin měla podporovat.
- ⊙ Podporu produkce lokálních potravin od EU, ČR, kraje i mikroregionu, ve kterém dotázaní žijí, vnímají většinou jako nedostatečnou.
- ⊙ Největším problémem pro rozvoj produkce a prodeje lokálních potravin je podle české veřejnosti levná zahraniční konkurence (89 %) a konkurence velkých zemědělských podniků v ČR (80 %).

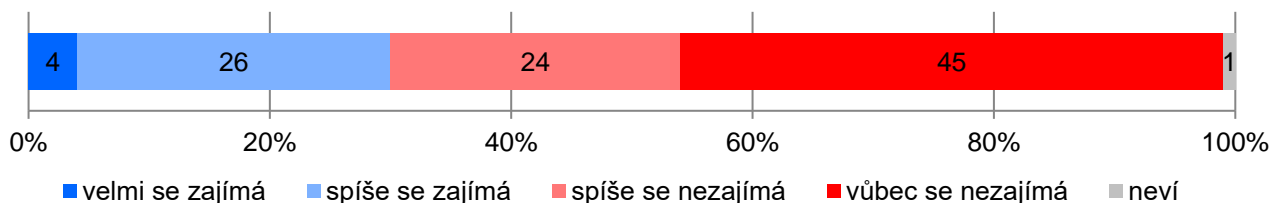
Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Do speciálního výzkumu Potraviny 2020 zaměřeného zejména na plýtvání potravinami a nákupní a spotřební chování českých občanů zařadilo CVVM i velký blok otázek týkajících se lokálních potravin. V rámci výzkumu jsme např. zjišťovali, jestli se respondenti zajímají o téma lokálních potravin, co by podle nich označení lokální potravina mělo splňovat, jestli tyto potraviny nakupují, a pokud ano, tak jaké, jak často, kde a proč. Věnovali jsme se také názoru respondentů na dostupnost lokálních potravin v místě jejich bydliště, překážkám, které jim brání, aby tyto potraviny kupovali častěji nebo podpoře produkce lokálních potravin od různých územních celků. Odpovědi na výše uvedené otázky a mnoho dalších jsou tématem této tiskové zprávy.

Nejdříve jsme zjišťovali zájem české veřejnosti o téma lokálních potravin.¹ Jak můžeme vidět z grafu 1, většina české veřejnosti (69 %) se o téma lokálních potravin nezajímá, z toho 24 % se „spíše nezajímá“ a 45 % „vůbec nezajímá“. Tři desetiny (30 %) dotázaných naopak uvedly, že se o téma lokálních potravin zajímají (4 % velmi, 26 % spíše). Zbývající zanedbatelné 1 % dotázaných v této otázce „neví“.

Graf 1: Zájem české veřejnosti o téma lokálních potravin (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 979 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala, že zájem o téma lokálních potravin se zvyšuje s rostoucím vzděláním a subjektivně hodnocenou životní úrovní vlastní domácnosti. Významně častěji se o téma lokálních potravin zajímají ženy (36 %, muži 23 %), respondenti, kteří považují plýtvání potravinami za velký problém, dotázaní, kteří ve své domácnosti vyhazují pouze malé množství potravin, ti, kteří se zajímají o biopotraviny a vždy nebo často je nakupují, a rovněž lidé, pro které je důležité, jaký je dopad výroby potravin, které nakupují, na životní prostředí.

Všem respondentům mimo těch, kteří v předchozí otázce uvedli, že se o téma lokálních potravin „vůbec nezajímají“, jsme položili otázku, jaká kritéria by podle jejich názoru měla splňovat označení lokální potravina.² Respondenti mohli zvolit tři odpovědi z nabídky nebo uvést odpověď vlastní. Celkem jsme získali 1 549 odpovědí.

Nejdůležitějším kritériem, které by podle české veřejnosti mělo splňovat označení lokální potravina, je informace o místě, kde byla vyprodukována (20 %) a následně že by se mělo jednat o kvalitní potravinu (16 %). Další čtyři kritéria jako důležitá označila přibližně desetina dotázaných, konkrétně jde o možnost nákupu potraviny přímo od zemědělce, garance původu ČR, znalost zemědělce, který potravinu vyprodukoval (shodně 12 %) a garance původu kraje (11 %). Zbývající tři kritéria (potravina prospěšná zdraví, vyprodukována šetrně k životnímu prostředí, BIO) nevnímá česká veřejnost jako příliš důležité pro to, aby potravina mohla být označena jako lokální (viz tabulku 1).

Tabulka 1: Kritéria pro označení lokální potravina (pouze ti, kteří se v určité míře zajímají o téma lokálních potravin)

	Četnost	Procenta (%)
vím, kde je vyprodukována (místo)	317	20
kvalitní potravina	246	16
možnost nákupu přímo od zemědělce	187	12
garance původu ČR	185	12
znám zemědělce, který ji vyprodukoval	180	12
garance původu kraje	177	11
potravina prospěšná zdraví	92	6
vyprodukována šetrně k životnímu prostředí	91	6
BIO (vyprodukováno dle zásad ekologického zemědělství)	54	4
jiný důvod	6	0
neví	14	1
Celkem	1 549	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 1 549 odpovědí, 534 respondentů starších 15 let, kteří se v určité míře zajímají o téma lokálních potravin, osobní rozhovor.

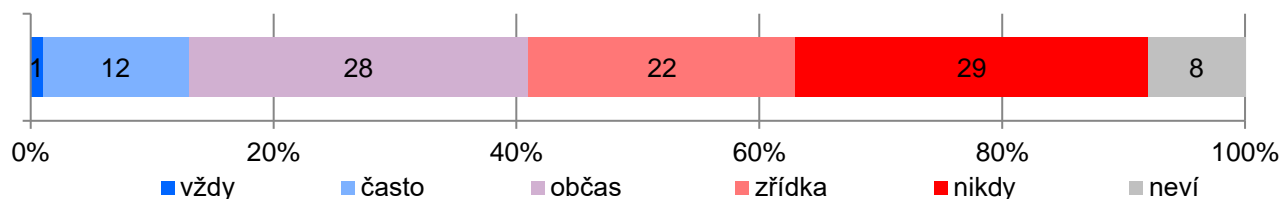
¹ Znění otázky: „Zajímáte se Vy osobně o téma lokálních potravin? Velmi se zajímáte, spíše se zajímáte, spíše se nezajímáte, vůbec se nezajímáte.“

² Znění otázky: „Jaká kritéria by podle Vašeho názoru měla splňovat označení lokální potravina? Vyberte, prosím, pro Vás 3 nejdůležitější.“ Konkrétní možnosti uvedeny v tabulce 1.

Od všech respondentů jsme dále zjišťovali, zda lokální potraviny nakupují.³ Více než dvě pětiny (41 %) dotázaných uvedly, že alespoň občas lokální potraviny nakupují, z toho 1 % vždy, 12 % často a 28 % občas, další více než pětina (22 %) dotázaných pak přiznala, že lokální potraviny nakupuje zřídka. Naopak necelé tři desetiny (29 %) dotázaných uvedly, že lokální potraviny nikdy nenakupují. Zbývající necelá desetina (8 %) dotázaných nedokázala na tuto otázku odpovědět a zvolila variantu „nevím“.

Lokální potraviny častěji nakupují ženy, lidé starší 30 let, vysokoškolsky vzdělaní, dotázaní, kteří deklarují dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, pravicově orientovaní, ti, kteří považují plýtvání potravinami za velký problém a pro které je důležitý dopad výroby potravin, které nakupují, na životní prostředí, a lidé, kteří se nestravují běžnou stravou. Zároveň není překvapivé, že lidé, kteří se obecně o téma lokálních potravin zajímají, je nakupují i výrazně častěji než ti, kteří o toto téma nejeví zájem. Totéž platí i pro lidi, kteří se zajímají o téma biopotravin a rovněž je častěji nakupují.

Graf 2: Frekvence nakupování lokálních potravin (%)

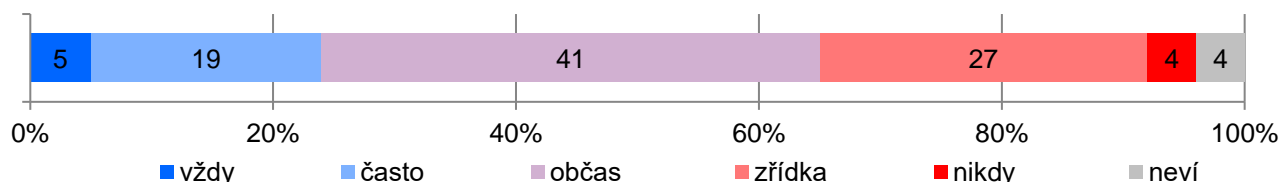

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 979 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Všechny další otázky v našem výzkumu a níže v této tiskové zprávě jsme položili pouze těm, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny (N = 613). První otázka zjišťovala, jak často tyto lidé dávají při nákupu přednost lokálním potravinám před těmi, které nepochází z jejich regionu či okolí. Více než dvě pětiny (41 %) respondentů uvedly, že lokálním potravinám dávají při nákupu přednost občas, další necelá pětina (19 %) často a dvacetina (5 %) respondentů dokonce vždy. Naopak více než čtvrtina (27 %) respondentů deklarovala, že lokálním potravinám před těmi, které nepochází z jejich regionu či okolí, dává při nákupu přednost pouze zřídka a 4 % nikdy. Stejný podíl (tedy 4 %) respondentů se přiklonil k odpovědi „nevím“.

Analýza z pohledu sociodemografických a dalších charakteristik respondentů ukázala, že lokálním potravinám při nákupu dávají častěji přednost lidé ve věku 20 až 44 let, dotázaní se středním vzděláním s maturitou nebo vzděláním vysokoškolským, ti, kteří se zajímají o téma lokálních potravin i biopotravin a biopotraviny často je nakupují.

Graf 3: Jak často lidé dávají přednost lokálním potravinám (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

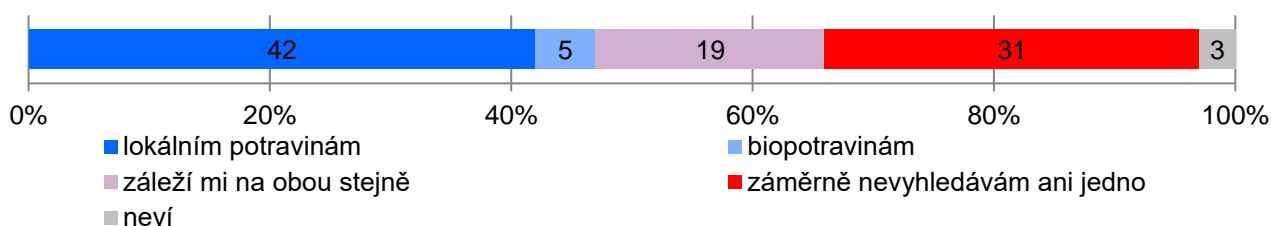
Jelikož se ukazuje, že lidé, kteří se zajímají o téma lokálních potravin a nakupují je, se zároveň častěji zajímají a rovněž i nakupují biopotraviny, tak nás zajímalo, čemu při nákupu dávají přednost.⁵ Z výsledků v grafu 4 je naprosto jasné, že pro českou veřejnost je při nákupu důležitější aspekt lokálnosti, když více než dvě pětiny (42 %) dotázaných uvedly, že při nákupu dávají přednost lokálním potravinám a pouze dvacetina (5 %) biopotravinám. Pro necelou pětina (19 %) dotázaných jsou důležité oba aspekty (lokálnost i BIO), naopak necelá třetina (31 %) dotázaných při nakupování záměrně nevyhledává ani jedno. Zbývající 3 % dotázaných v této otázce nemají jasno a volí proto variantu „nevím“.

³ Znění otázky: „Jak často nakupujete lokální potraviny? Vřdy, často, občas, zřídka, nikdy.“

⁴ Znění otázky: „Jak často dáváte při nákupu přednost lokálním potravinám před těmi, které nepochází z Vašeho regionu/okolí? Vřdy, často, občas, zřídka, nikdy“

⁵ Znění otázky: „Dáváte při nákupu přednost lokálním potravinám nebo biopotravinám?“ Varianty odpovědí: lokálním potravinám, biopotravinám, záleží mi na obou stejně, záměrně nevyhledávám ani jedno.

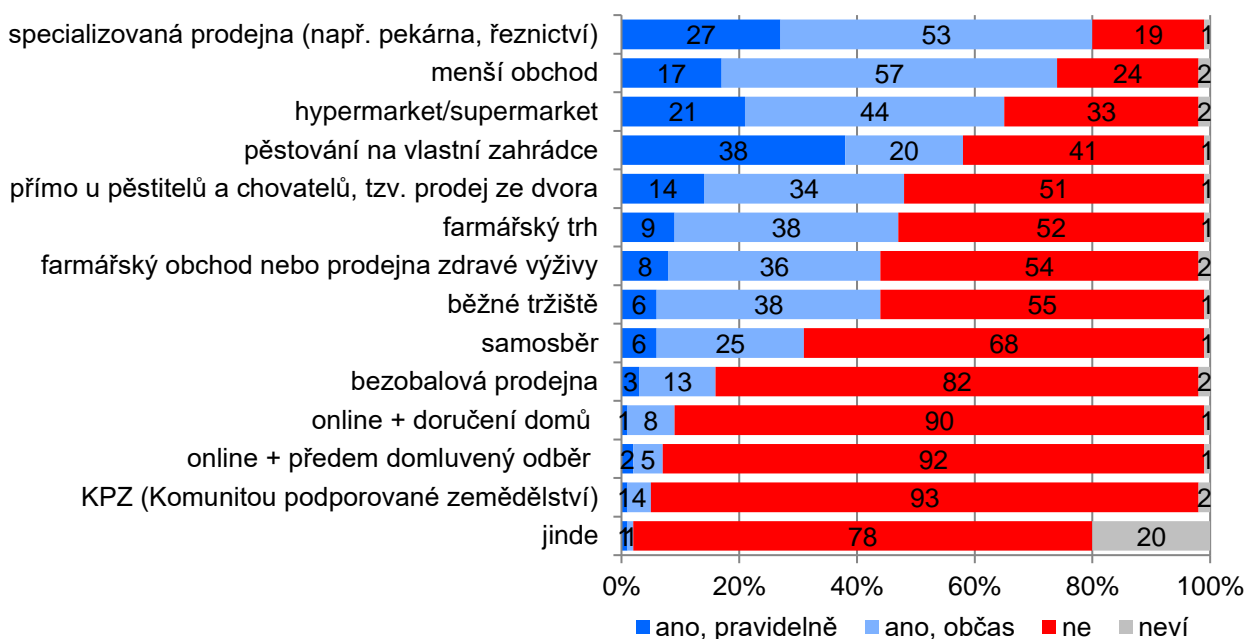
Graf 4: Dávají přednost lokálním nebo biopotravinám? (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Následně jsme se ptali, kde dotázaní lokální potraviny nakupují. Z grafu 5 můžeme vidět, že lidé nakupují lokální potraviny relativně rovnoměrně na mnoha různých místech. Tím úplně nejčastějším je speciální prodejna (např. pekárna, řeznictví), kde alespoň občas nakupují lokální potraviny čtyři pětiny (80 %) dotázaných. Jako druhé nejčastější místo dotázaní uváděli menší obchod, kde nakupuje alespoň občas 74 % z nich. Přibližně dvě třetiny (65 %) dotázaných nakupují alespoň občas lokální potraviny v hypermarketu/supermarketu. Poměrně populárním místem, resp. způsobem, jak si zajistit lokální potraviny, je jejich pěstování na vlastní zahrádce (58 %). Necelá polovina dotázaných dále uvedla, že alespoň občas nakupuje lokální potraviny přímo od pěstitelů a chovatelů (48 %), na farmářském trhu (47 %), ve farmářském obchodě nebo prodejně zdravé výživy a na běžném tržišti (shodně 44 %). Samosběr jako formu nákupu lokálních potravin alespoň občas využívá necelá třetina (31 %) dotázaných. Ostatní možnosti už pak lidé pro nákup lokálních potravin využívají výrazně méně často (bezobalová prodejna 16 %, online + doručení domů 9 %, online + předem domluvený odběr 7 %, KPZ 5 %). Z jiných míst, která měli respondenti možnost uvést, se nejčastěji objevovalo od rodičů, známých, příbuzných, sousedů či přátel.

Graf 5: Kde dotázaní nakupují lokální potraviny (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)⁶

Pozn.: Položky seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „ano, pravidelně“ a „ano, občas“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Výsledky odpovědí na otázku, proč lidé nakupují lokální potraviny, jsou zobrazeny v tabulce 2. Dotázaní mohli vybrat až tři hlavní důvody z nabídky nebo uvést důvod jiný. Celkem jsme dostali 1 760 odpovědí. Z výsledků v tabulce

⁶ Znění otázky: „Nakupujete lokální potraviny na následujících místech? a) Hypermarket/supermarket, b) menší obchod, c) specializovaná prodejna (např. pekárna, řeznictví), d) farmářský obchod nebo prodejna zdravé výživy, e) farmářský trh, f) přímo u pěstitelů a chovatelů, tzv. prodej ze dvora, g) běžné tržiště, h) bezobalová prodejna, i) online + doručení domů (např. Rohlík.cz, Košík.cz), j) online + předem domluvený odběr (např. Scuk), k) KPZ (Komunitou podporované zemědělství), l) samosběr (tj. osobní sběr na určitém místě v předem domluveném termínu), m) pěstujete na vlastní zahrádce, n) jinde.“ Varianty odpovědí: ano, pravidelně; ano, občas; ne.

vidíme, že nelze identifikovat jeden hlavní důvod, proč respondenti nakupují lokální potraviny, protože jednotlivé důvody jsou pro lidi téměř srovnatelně důležité. Mezi nejčastěji uváděné důvody patří, že lokální potraviny jsou čerstvější (14 %), chutnější (13 %) a kvalitnější (12 %). Pro více než desetinu (11 %) dotázaných je hlavním důvodem pro jejich koupi touha podpořit vlastní region nebo místního zemědělce. Důvody spojené o osobním zdravím, konkrétně že lokální potraviny jsou bez chemického ošetření a v přirozené podobě, uvedla jako hlavní necelá desetina dotázaných (9, resp. 8 %). Zbývající možnosti uvedla jako hlavní maximálně dvacetina dotázaných. Co se týká jiných důvodů, tak vícekrát se opakovala odpověď, že jsou levnější nebo že jsou obohaceny jídelníčkem.

Tabulka 2: Důvody pro nákup lokálních potravin (pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

	Četnost	Procenta (%)
jsou čerstvější	250	14
lépe chutnají	219	13
jsou kvalitnější	213	12
chci podpořit vlastní region	188	11
chci podpořit místní zemědělce	185	11
jsou bez chemického ošetření	154	9
jsou v přirozené podobě	132	8
jsou zralejší	86	5
jsou zárukou toho, že zvířata byla chována v dobrých podmínkách	80	5
chci žít zdravě	69	4
jejich produkce je šetrnější k životnímu prostředí	66	4
nejsou geneticky modifikované	53	3
lidé v mém okolí si je kupují	42	2
jiný důvod	8	1
neví	15	1
Celkem	1 760	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 1 760 odpovědí, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Již víme, jak často, kde a proč lidé lokální potraviny nakupují a zbývá nám už jen zjistit, co, respektive jaké potraviny lokálního původu, lidé nejčastěji nakupují.⁷ Odpověď na tuto otázku najdeme v tabulce 3. Z potravin lokálního původu lidé nejčastěji nakupují ovoce a zeleninu (23 %), vejce (17 %) a maso (16 %). Mezi další často nakupované lokální potraviny patří med (14 %), pečivo (13 %), mléko a mléčné výrobky (12 %). Nejméně často z lokálního sortimentu lidé nakupují zpracované potraviny (sterilované, zavařeniny) a obiloviny a luštěniny.

Tabulka 3: Nejčastěji nakupované lokální potraviny (pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

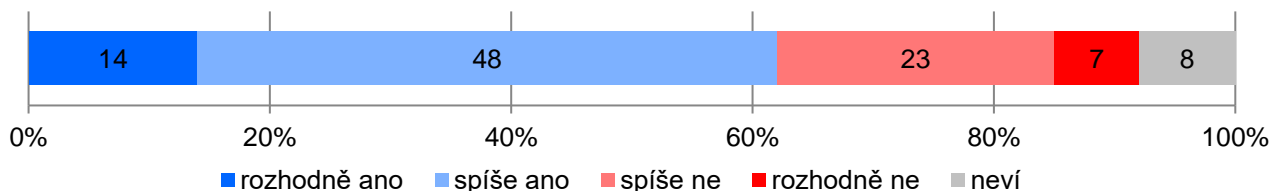
	Četnost	Procenta (%)
ovoce a zelenina	411	23
vejce	301	17
maso	282	16
med	249	14
pečivo	230	13
mléko a mléčné výrobky	211	12
zpracované výrobky (zavařeniny, sterilované)	32	2
obiloviny a luštěniny	19	1
jiné	8	1
neví	9	1
Celkem	1 752	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 1 752 odpovědí, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

⁷ Znění otázky: „Jaké potraviny lokálního původu nejčastěji nakupujete? Můžete vybrat 3 možné odpovědi.“ Konkrétní možnosti uvedeny v tabulce 3.

Lokální potraviny mohou, ale také nemusí být dražší než potraviny, které nepocházejí z okolí, kde lidé bydlí, nebo obecně z České republiky. V rámci výzkumu nás zajímalo, zda by lidé dali při nákupu přednost lokální potravíně, pokud by byla dražší.⁸ Výsledky jasně ukazují (viz graf 6), že více než tři pětiny (62 %) dotázaných by daly přednost lokální potravíně, i kdyby byla dražší, z toho 14 % „rozhodně ano“ a 48 % „spíše ano“. Tři desetiny (30 %) dotázaných by naopak přednost lokální potravíně kvůli její vyšší ceně nedaly, z nich 23 % „spíše ne“ a 7 % „rozhodně ne“. Necelá desetina (8 %) v této otázce „neví“.

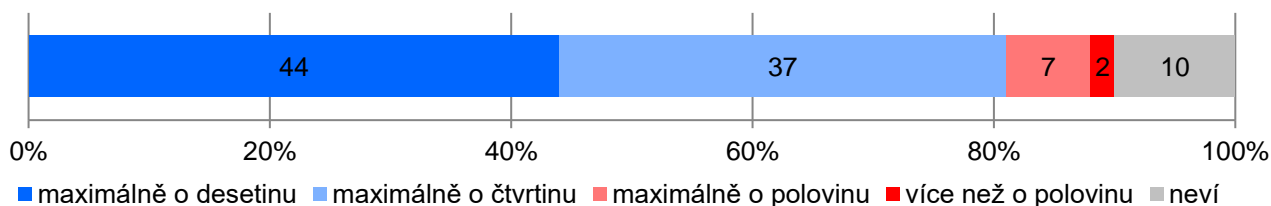
Graf 6: Dal by přednost lokální potravíně i přes vyšší cenu? (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Následně jsme se těch, kteří v předchozí otázce rozhodně nevyloučili, že by dali přednost lokální potravíně i přes její vyšší cenu, doptali, o kolik více by za ni byli ochotni zaplatit.⁹ Více než dvě pětiny (44 %) dotázaných uvedly, že by byli ochotni si lokální potravinu koupit, kdyby byla dražší maximálně o desetinu, další necelé dvě pětiny (37 %) kdyby byla dražší maximálně o čtvrtinu, 7 % dotázaných by bylo ochotno připlatit si za ní maximálně o polovinu a 2 % dokonce více než o polovinu. Desetina (10 %) dotázaných se konkrétně nevyjádřila a uvedla možnost „nevím“.

Graf 7: O kolik více je ochoten zaplatit za lokální potravinu? (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny a rozhodně nevyloučili jejich nákup při vyšší ceně)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 572 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny a rozhodně nevyloučili jejich nákup při vyšší ceně, osobní rozhovor.

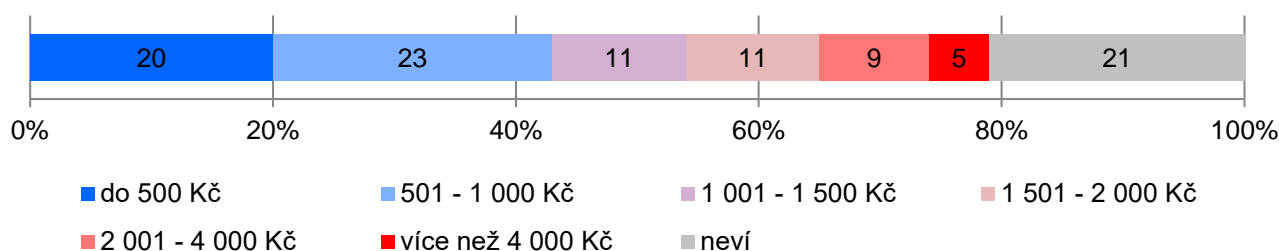
Respondentů jsme se rovněž ptali, kolik korun měsíčně utratí celá jejich domácnost za nákup lokálních potravin.¹⁰ Z grafu 8 vidíme, že měsíční útrata domácností za nákup lokálních potravin se nejčastěji pohybuje do jednoho tisíce korun, konkrétně 20 % dotázaných uvedlo, že za lokální potraviny utratí jejich domácnost měsíčně do 500 Kč a dalších 23 % pak 501 až 1 000 Kč. Přibližně desetina dotázaných si myslí, že za lokální potraviny měsíčně utratí 1 000 až 1 500 Kč, 1 501 až 2 000 Kč (shodně 11 %) nebo 2 001 až 4 000 Kč (9 %). Pouze dvacetina (5 %) dotázaných se domnívá, že měsíčně za lokální potraviny utratí více než 4 000 Kč. Zároveň na tuto otázku nedokázala nebo nechtěla velká část respondentů odpovědět a vybrala proto variantu „nevím“ (21 %).

⁸ Znění otázky: „Dal byste při nákupu přednost lokální potravíně, i kdyby byla dražší?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

⁹ Znění otázky: „Byl byste si ochoten lokální potravinu koupit, kdyby byla dražší: maximálně o polovinu, maximálně o čtvrtinu, maximálně o polovinu, více než o polovinu.“

¹⁰ Znění otázky: „Kolik korun měsíčně utratí celá Vaše domácnost za lokální potraviny? Do 500 Kč; 501 – 1 000 Kč; 1 001 – 1 500 Kč; 1 501 – 2 000 Kč; 2 001 – 4 000 Kč; 4 001 – 6 000 Kč; 6 001 – 8 000 Kč; 8 001 – 10 000 Kč; 10 001 – 12 000 Kč; 12 001 – 14 000 Kč; více než 14 000 Kč.“

Graf 8: Měsíční útrata celé domácnosti za lokální potraviny (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Nabídka a dostupnost lokálních potravin úzce souvisí s tím, kde lidé bydlí, protože ne všude jsou lokální potraviny běžně dostupné. Pokud lidé chtějí nakupovat a zejména konzumovat lokální potraviny, musí někdy vynaložit navíc svůj čas a pro tyto potraviny si někam dojet. V rámci výzkumu nás v této souvislosti zajímalo, do kolika kilometrů od místa bydliště jsou lidé ochotni si zajet pro osobní odběr lokálních potravin (viz tabulku 4). Přibližně sedmina (15 %) dotázaných uvedla, že není ochotna si dojet pro osobní odběr lokálních potravin. Naopak většina dotázaných si pro osobní odběr lokálních potravin ráda dojede, přičemž vzdálenost by ideálně neměla být delší než 20 km. Konkrétně 12 % dotázaných uvedlo, že je ochotno si dojet pro lokální potraviny do 5 km od místa svého bydliště, čtvrtina (25 %) od 6 do 10 km, 11 % od 11 do 15 km a necelá pětina (17 %) dotázaných od 16 do 20 km. Vzdálenost delší než 20 km je pro osobní odběr lokálních potravin ochotna absolvovat přibližně sedmina (14 %) dotázaných.

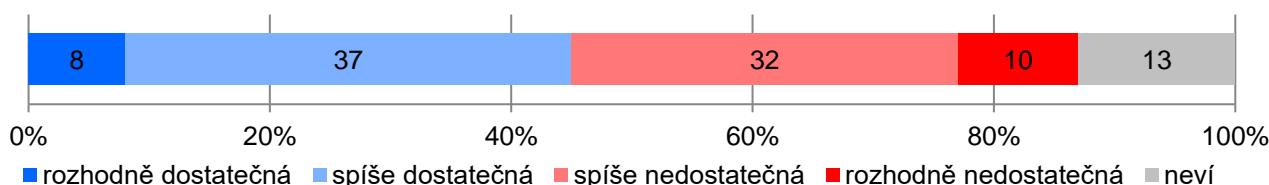
Tabulka 4: Ochota dojet si pro osobní odběr (pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)¹¹

Kategorie	Procenta (%)	Kumulativní procenta (%)
do 5 km	12	12
6 až 10 km	25	37
11 až 15 km	11	48
16 až 20 km	17	65
více než 20 km	14	79
není ochoten dojet	15	94
neví	6	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

V následujících dvou otázkou měli dotázaní zhodnotit, zda je podle nich nabídka lokálních potravin a počet místních výrobců/zemědělců v místě jejich bydliště a okolí dostatečný, či nikoliv. Co se týká nabídky lokálních potravin (viz graf 9), tak na její hodnocení nemají dotázaní jednoznačný názor, protože srovnatelný podíl uvedl, že je podle nich dostatečná (45 %) i nedostatečná (42 %). Zbývající podíl (13 %) dotázaných zvolil variantu „nevím“.

Graf 9: Hodnocení nabídky lokálních potravin v místě bydliště a okolí (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)¹²

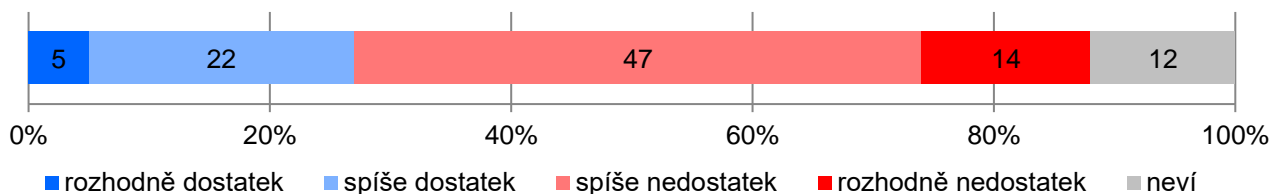
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

¹¹ Znění otázky: „Do kolika km od místa Vašeho bydliště jste ochotni si zajet pro osobní odběr lokálních potravin? Uveďte prosím hodnotu v kilometrech.“

¹² Znění otázky: „Jak hodnotíte nabídku lokálních potravin v místě Vašeho bydliště a okolí? Je podle Vás: rozhodně dostatečná, spíše dostatečná, spíše nedostatečná, rozhodně nedostatečná.“

V případě počtu místních výrobců/zemědělců je však situace jednoznačná (viz graf 10), protože většina (61 %) dotázaných se domnívá, že jich je v jejich okolí nedostatek, přičemž 47 % si to myslí spíše a 14 % rozhodně. Více než čtvrtina (27 %) dotázaných vyjádřila opačný názor, tedy že považuje počet místních výrobců/zemědělců ve svém okolí za dostatečný (5 % rozhodně, 22 % spíše). O málo více než desetina (12 %) dotázaných na tuto otázku jasně neodpověděla a zvolila možnost „nevím“.

Graf 10: Hodnocení (ne)dostatku zemědělců/místních výrobců v okolí bydliště (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)¹³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Od respondentů jsme dále zjišťovali, jaký sortiment lokálních potravin v místě jejich bydliště nejvíce postrádají (viz tabulku 5). Jednalo se o otevřenou otázku bez předdefinovaných možností odpovědí, ve které respondenti mohli uvést maximálně 2 odpovědi. Jelikož se odpovědi často opakovali, vytvořili jsme kódovací klíč, podle kterého jsme jednotlivé odpovědi zařadili. Celkem jsme získali 911 odpovědí. Ukázalo se, že ze sortimentu lokálních potravin lidem nejvíce chybí ovoce a zelenina (25 %), což je zároveň i druh zboží, které nejčastěji nakupují. Poměrně často lidem chybí i maso, ryby, uzeniny (17 %) a mléko a mléčné výrobky (15 %). Ostatní druhy sortimentu už respondenti zmiňovali výrazně méně často. Z jiných odpovědí, které se objevily vícekrát, lze zmínit např. zpracované výrobky, ořechy či pivo.

Tabulka 5: Jaký sortiment lokálních potravin chybí? (pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)¹⁴

	Četnost	Procenta (%)
ovoce, zelenina	228	25
maso, ryby, uzeniny	155	17
mléko a mléčné výrobky (jogurt, sýr, tvaroh)	138	15
pekařské výrobky (pečivo, chléb, sladké pečivo)	51	6
obiloviny, luštěniny	30	3
vejce	24	3
med	23	2
zavařeniny, kompoty, džemy	8	1
žádný	41	4
jiný	42	5
neví	171	19
Celkem	911	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 911 odpovědí, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor

Mimo konkrétní sortiment lokálních potravin, který respondentům v místě jejich bydliště nejvíce chybí, jsme rovněž zjišťovali i důvody či překážky, které jim brání v tom, aby lokální potraviny více či častěji nakupovali.¹⁵ Respondenti v této otázce mohli vybrat nejvýše 3 odpovědi z nabídky nebo uvést odpověď vlastní. Celkem jsme získali 1 540 odpovědí. Jak můžeme vidět z výsledků v tabulce 6, mezi dva hlavní důvody, které respondentům brání více/častěji kupovat lokální potraviny patří jejich nedostupnost (22 %) a čas (21 %), které spolu velmi úzce souvisí, protože lokální potraviny nejsou v místě bydliště respondentů mnohdy dostupné a musí pro ně někam dojet, což je časová investice navíc. Respondenti často zmiňovali také cenu lokálních potravin (16 %), nutnost přizpůsobit se odběru a složitost organizace nákupu (shodně 15 %). Zajímavé informace získáme i z jiných odpovědí, kde lidé poměrně často uváděli,

¹³ Znění otázky: „Myslíte si, že je ve Vašem okolí dostatek, nebo nedostatek zemědělců/místních výrobců?“ Varianty odpovědí: rozhodně dostatek, spíše dostatek, spíše nedostatek, rozhodně nedostatek.

¹⁴ Znění otevřené otázky: „Jaký sortiment lokálních potravin Vám v místě Vašeho bydliště nejvíce chybí? Můžete uvést 2 odpovědi.“

¹⁵ Znění otázky: „Co Vám brání v tom, abyste více/častěji nakupoval lokální potraviny? Vyberte nejvýše 3 odpovědi.“ Konkrétní možnosti uvedeny v tabulce 6.

že nemají dostatek informací o lokálních potravinách, jak je poznat, kde je najít atp. a také že nemají auto (což koresponduje s výše uvedenými hlavními důvody, tedy nedostupností a časem).

Tabulka 6: Důvody bránící nákupu lokálních potravin (pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

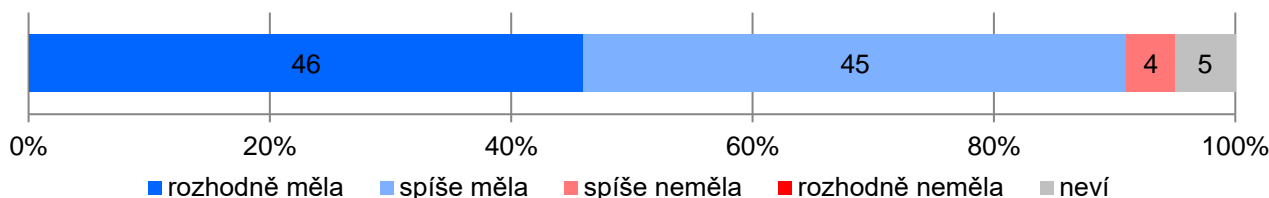
	Četnost	Procenta (%)
nedostupnost	331	22
čas	314	21
cena	244	16
nutnost přizpůsobit se odběru	237	15
složitost organizace nákupu (např. nákup na více místech)	234	15
nedůvěra prodávajícím	63	4
hygiena	37	2
nic nebrání	46	3
jiný důvod	22	1
neví	13	1
Celkem	1 540	100

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 1 540 odpovědí, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Ve zbývající části této zprávy se budeme věnovat tématu podpory produkce lokálních potravin, konkrétně zda by se podle dotázaných měla, nebo neměla tato produkce podporovat, jak dostatečně či nedostatečně ji podporují různé správní celky a také jaké okolnosti podle české veřejnosti představují v rozvoji produkce a prodeje lokálních potravin problém.

Co se týká obecného názoru dotázaných na podporu produkce lokálních potravin (viz graf 11), tak absolutní většina (91 %) je přesvědčena o tom, že by se podporovat měla (46 % rozhodně, 45 % spíše). Pouze necelá dvacetina (4 %) dotázaných se domnívá, že by se produkce lokálních potravin „spíše neměla“ podporovat. Zbývající dvacetina (5 %) v této otázce „neví“.

Graf 11: Názor na podporu produkce lokálních potravin (% , pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)¹⁶

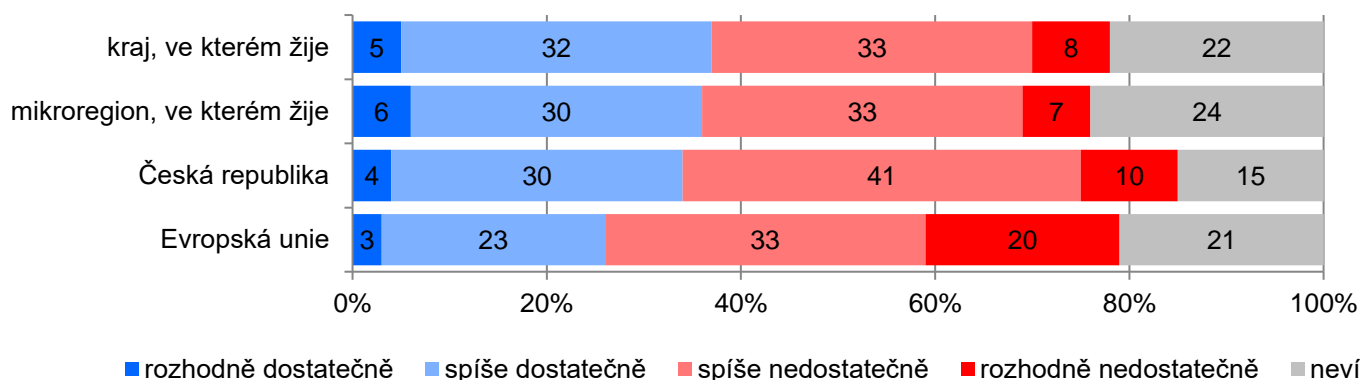
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Respondentů jsme se dále zeptali, jak hodnotí podporu produkce lokálních potravin od různých územních celků, zda se jim zdá dostatečná, či nedostatečná.¹⁷ Jak můžeme vidět z grafu 12, obecně mezi respondenty převažuje mínění, že podpora od všech územních celků je nedostatečná. Nejlépe respondenti hodnotí podporu produkce lokálních potravin od kraje (37 % dostatečná, 41 % nedostatečná) a mikroregionu, ve kterém žijí (36 % dostatečná, 40 % nedostatečná). Podporu od České republiky vnímá jako dostatečnou přibližně třetina (34 %) respondentů, nicméně nadpoloviční většina (51 %) respondentů ji považuje za nedostatečnou. Nadpoloviční většina (53 %) respondentů rovněž považuje nedostatečnou podporu produkce lokálních potravin od Evropské unie, ale při výrazně nižším podílu opačného názoru, tedy že tato podpora je dostatečná (26 %). U této otázky je třeba zmínit, že pro respondenty bylo obtížné na ni odpovědět, protože na všechny možnosti vysoký podíl z nich uvedl variantu „nevím“ (podíl se pohybuje od 15 % u České republiky do 24 % u mikroregionu, ve kterém žijí).

¹⁶ Znění otázky: „Myslíte si, že by se měla, nebo neměla produkce lokálních potravin nějakým způsobem podporovat?“ Varianty odpovědí: rozhodně měla, spíše měla, spíše neměla, rozhodně neměla.

¹⁷ Znění otázky: „Jak dostatečně, či nedostatečně, podle Vašeho názoru podporuje produkci lokálních potravin: a) Evropská unie, b) Česká republika, c) kraj, ve kterém žijete, d) mikroregion (sdružení obcí), ve kterém žijete.“ Varianty odpovědí: rozhodně dostatečně, spíše dostatečně, spíše nedostatečně, rozhodně nedostatečně.

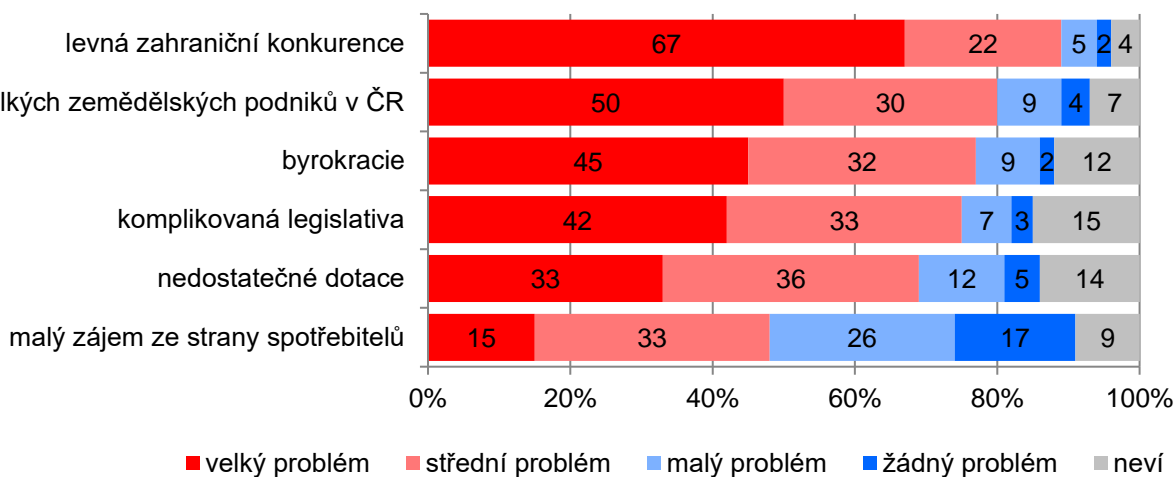
Graf 12: Hodnocení podpory produkce lokálních potravin (% pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

Zdroj: CVMM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

Poslední otázka v našem výzkumu se týkala hodnocení okolností, které mohou být problematické a bránit tak v rozvoji produkce a prodeje lokálních potravin.¹⁸ Za největší problém dotázaní označují levnou zahraniční konkurenci, kterou jako „velký problém“ uvedly více než dvě třetiny (67 %) dotázaných a další necelá čtvrtina (22 %) jako „střední problém“, konkurenci velkých zemědělských podniků v ČR pak vnímají jako velký či střední problém čtyři pětiny (80 %) dotázaných. Přibližně tři čtvrtiny dotázaných spatřují velký či střední problém pro rozvoj produkce a prodeje lokálních potravin v byrokracii (77 %) a komplikované legislativě (75 %). Nedostatečné dotace označilo jako velký či střední problém bezmála sedm desetín (69 %) dotázaných, naopak necelá pětina (17 %) dotázaných je vnímá jako malý či žádný problém. Nejmenší problém pro rozvoj produkce a prodeje lokálních potravin je podle dotázaných malý zájem ze strany spotřebitelů, který necelá polovina (48 %) vnímá jako problematický a více než dvě pětiny (43 %) jako neproblematický (viz graf 13).

Graf 13: Hodnocení problematických okolností pro rozvoj produkce a prodeje lokálních potravin (% pouze ti, kteří alespoň zřídka nakupují lokální potraviny)

Zdroj: CVMM SOÚ AV ČR, Potraviny 15. – 31. 8. 2020, 613 respondentů starších 15 let, kteří uvedli, že alespoň zřídka nakupují lokální potraviny, osobní rozhovor.

¹⁸ Znění otázky: „Do jaké míry představují následující okolnosti problém pro rozvoj produkce a prodeje lokálních potravin? A) nedostatečné dotace, b) byrokracie, c) komplikovaná legislativa, d) levná zahraniční konkurence, e) konkurence velkých zemědělských podniků v ČR, f) malý zájem ze strany spotřebitelů.“ Varianty odpovědí: velký problém, střední problém, malý problém, žádný problém.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Potraviny 2020
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Strategie AV21 „Potraviny pro budoucnost“
Termín terénního šetření:	15. 8. – 31. 8. 2020
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	979
Počet tazatelů:	161
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování CAPI a PAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PL.57, PL.58, PL.59, PL.60, PL.61, PL.62, PL.63, PL.64, PL.65, PL.66, PL.67, PL.68, PL.69, PL.70, PL.71, PL.72, PL.73, PL.74, PL.75
Kód zprávy:	OR201120
Zveřejněno dne:	20. listopadu 2020
Zpracovala:	Radka Hanzlová

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu „Potraviny pro budoucnost“.
<http://www.potravinav21.cz/>